

Vladislav GALEMBA,

*master în drept, lector universitar
al Catedrei „Pregătire militară și intervenții profesionale”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Igor SOROCEANU,

*student al anului III, Facultatea de Drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

CONTRABANDA – FAPTĂ TRANȘNAȚIONALĂ ȘI MIJLOC DE DOBÂNDIRE A VENITURILOR PE CALE ILEGALĂ

Rezumat

Un pilon important al organelor de drept în vederea menținerii securității statului în reprezintă eficientizarea activității în vederea contracarării contrabandei. În ultima perioadă de timp se atestă o majorare substanțială a încălcărilor vamale, în special când o parte din călători încearcă să treacă peste frontiera Republicii Moldova unele mărfuri, obiecte sau alte valori nedeclarate. Ignorarea legislației în vigoare, în special a normelor juridice care se referă la traversarea frontierei vamale, presupune în mod direct avantajarea pericolului social. În asemenea condiții, sunt lezate interesele economiei naționale, mai mult ca atât, această ignorare aduce grave prejudicii securității economice a statului.

Nivelul ridicat al faptelor transnaționale se manifestă printr-o pericolozitate socială sporită. Este binevenită intervenția instituțiilor de drept în domeniul combaterii infracțiunilor transfrontaliere printr-o cercetare justificată a aspectelor juridico-penale ale infracțiunilor vamale. Dar existența unei tactici științifice motivate de combatere a faptei de contrabandă ar fi mai eficientă în direcția prevenirii, descoperirii și cercetării acestor acțiuni ilicite.

Cuvinte-cheie: *ignorarea legii, trecerea frontierei, faptă transnațională, economia națională, îndatorire față de stat, contrabanda cu țigări.*

Summary

An important pillar of the law enforcement in maintaining security of the state represents the efficiency of the activity in order to counteract smuggling. Lately there has been a substantial increase of customs violations, especially when some travelers are trying to pass over the border of Republic of Moldova, some goods, objects or other undeclared values. Ignoring legislation in force, especially of legal norms which refers to the crossing of the border suppose the benefit of the social danger. Because in such conditions the interests of the national economy are harmed and more than that, this ignorance brings serious damage to the economic security of state.

The high level of cross-border crime is manifested by increased social dangers. It is welcomed the intervention of the law enforcement authorities in the field of combating cross-border crimes through a justified investigation of the juridical – criminal aspects of the customs offenses. But, existence of a scientific tactic motivated to combat the smuggling act would be more effective in getting, discovering, and investigating these illicit actions.

Keywords: *ignoring laws, crossing the border, transnational action, the national economy, duty towards the state, smuggling cigarettes.*

Declarația de Independență a marcat ruptura cu spațiul valoric totalitar sovietic și reorientarea noului stat independent spre spațiul valoric democratic european. Aspirațiile Republicii Moldova de a stabili relații în toate domeniile de interes comun cu țările europene și orientarea spre spațiul valoric democratic european au fost consfințite în actul de constituire a statului [8, § 62].

Introducere. Proclamarea la 27 august 1991 a Republicii Moldova ca stat independent, democratic și suveran a generat trebuința adoptării de noi acte legislative de importanță supremă în lipsa cărora activitatea tuturor instituțiilor statale și garantarea securității noul stat de drept ar fi imposibilă.

Referitor la conceptul de *securitate a statului*, putem preciza că aceasta reprezintă „acea parte a securității naționale care asigură protecția suveranității, independenței și integrității teritoriale a statului, a regimului constituțional, a potențialului economic, tehnico-științific și defensiv, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanei împotriva activităților informative și subversive ale serviciilor speciale și ale organizațiilor străine, precum și împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri și indivizi aparte” [3, p. 21].

Economia națională, pe lângă suveranitate și integritate, la fel reprezintă un element principal al unui stat democratic, care poate crește și se poate dezvolta prin achitarea diferitor taxe și impozite. Prin conceptul „*taxe și drepturi de import sau export*” înțelegem taxele vamale și toate celelalte drepturi, redevențe și alte impozite care sunt încasate în momentul sau în legătură cu importul sau exportul mărfurilor, fără a include însă taxele și impozitele ale căror valoare este limitată la costurile aproximative ale serviciilor prestate” [1, art.1 lit. e)].

Metode și materiale aplicate. Autorii aplică următoarele metodele ale cercetării științifice: analizei, inductivă, deductivă și comparativă a interpretării logice a normelor de drept. Drept suport științific au servit literatura juridică a domeniului supus cercetării, precum și recomandările instituțiilor de drept, spre exemplu, ale Curții Supreme de Justiție și Curții Constituționale.

Rezultate obținute și discuții. Îndatorirea fiecărui cetățean de a contribui financiar la cheltuielile publice este o obligație constituțională. Din momentul satisfacerii unor necesități publice sau desfășurării unei activități legale de obținerea veniturilor ori traversarea frontierei de stat a mărfurilor, a obiectelor și a altor valori presupune plata financiară legal stabilită de legislația în vigoare și un comportament adecvat al cetățenilor în cadrul unui stat democratic. În vederea elucidării unei mențiuni mai clare referitoare la îndatorirea fundamentală a cetățenilor de a contribui prin taxe și impozite la cheltuielile publice, Curtea Constituțională a reiterat că „consacrarea pe cale constituțională a obligației fiecărui cetățean de a contribui prin impozite și taxe la cheltuielile publice și a obligației statului de a proteja interesele naționale în activitatea financiară este justificată de necesitatea asigurării certitudinii constituirii ritmice a resurselor financiare ale statului. Impozitele și taxele sunt sursa principală de venituri ale statului și constituie garanții importante ale apărării intereselor naționale pe plan financiar. Astfel, statul poate să-și onoreze obligațiile față de

cetățeni numai dispunând de resurse bugetare suficiente” [7, p.247].

Dar, cu toată această expresă „gravare” constituțională, o categorie de persoane în momentul trecerii peste frontiera Republicii Moldova a unor mărfuri sau obiecte, încearcă prin diverse metode de a se eschiva de la plata taxelor și impozitelor vamale prin eludarea, tănuirea, nedeclararea, folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală ori prin declararea neautentică a acestor valori. Astfel, prin folosirea uneia dintre aceste medote, nu putem afirma că conduita persoanelor care trec frontierele Republicii Moldova se caracterizează printr-o respectare completă a regulilor vamale. Această activitate denotă un caracter antisocial și ulterior devine pasibilă de răspundere juridică. În vederea respectării normelor prevăzute în Codul vamal al Republicii Moldova și a prevederilor legii nr. 215 din 04.11.2011 cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, legiuitorul a incriminat la art. 248 Cod penal al RM răspunderea penală pentru această activitate, care presupune *trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor și a altor valori, în proporții mari (ce depășesc 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei), eludându-se controlul vamal ori tănuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei.*

În marea majoritate a statelor lumii contrabanda este definită ca una dintre cele mai periculoase tipuri ale activității transnaționale, iar combaterea acesteia reprezintă o sarcină a organelor de drept cu o importanță deosebită. Ca și orișicare tip de infracțiune, contrabanda evident va exista atât timp cât vor exista hotare și frontiere între state.

Termenul **contrabanda** este de origine italiană și provine de la cuvintele *contra bando*, care în traducere înseamnă *contra ordinului; contra legii de stat*, adică este o activitate care este interzisă de a fi desfășurată de lege, iar legiuitorul prevede în mod expres și răspunderea juridică pentru desfășurarea unor asemenea acțiuni. Apariția și evoluția contrabandei datează încă din antichitate, atunci când pentru prima dată a fost instituită cu putere juridică taxa pentru mărfurile introduse sau scoase din țară.

La etapa actuală, contrabanda reprezintă o preocupare esențială și bine dezvoltată care are scopul de a alimenta economia subterană a statului. Această activitate este foarte răspândită pe întreg teritoriul țării (la toate punctele vamale), care afectează grav valorile naționale ale tânărului stat de drept. În literatura de specialitate s-au evidențiat următoarele motive substanțiale care au favorizat creșterea semnificativă a cazurilor de contrabandă [5, p. 26]:

1. Ratele nejustificat de mari de impozite și taxe;
2. Nivelul scăzut de control fiscal și vamal;
3. Corupția în organele de control și supraveghere;
4. Discrepanța dintre nivelul impozitelor și cel al tarifelor vamale, precum și situația economică, nivelul scăzut de bunăstare a cetățenilor.

În aceste condiții, oamenii săraci, determinați de disperare, se împlică cu bună știință în afaceri ilegale.

Activitatea transfrontalieră de contrabandă a atins dimensiuni înalte în societate, care are efectul negativ de a amenința în mod direct securitatea economică a statului. Obiectele de contrabandă pot fi de diverse mărimi, cantități și numeroase după tipul de marfă. O treaptă periculoasă a acestei activități o reprezintă contrabanda săvârșită în proporții deosebit de mari cu droguri, arme, substanțe toxice și etnobotanice. Instituțiile de forță ale Republicii Moldova, specializate în domeniul relevării atentatelor criminale, prevenirii, descoperirii și cercetării faptelor transnaționale, desfășoară în permanență o conlucrare reciprocă în vederea curmării faptelor ilicite inclusiv de identificarea persoanelor care le săvârșesc.

Așadar, este important de menționat că intervenția comună a organelor de drept specializate în domeniul dat are menirea de a cerceta obiectiv și sub toate aspectele legitime orișice faptă îndreptată împotriva securității statului și economiei naționale. Practica judiciară națională ne arată mai multe cazuri de acțiuni ilegale pe calea contrabandei care au fost descoperite și cercetate printr-o conlucrare a instituțiilor de drept. Astfel, la data de 20 aprilie 2018 a fost reținută o grupare criminală care a introdus în țară prin contrabandă implanturi și proteze dentare în sumă de peste 6 milioane de lei „Pe parcursul anilor 2017-2018, nefiind înregistrați în calitate de importatori oficiali, membrii unei grupări criminale au introdus articolele dentare prin eludare de la controlul vamal, precum și declararea neautentică prin indicarea eronată a valorii mărfii în facturile **Invoice**. Marfa procurată în Israel, China, Italia și Coreea de Sud urma să fie comercializată clinicilor stomatologice private cu un preț mai redus decât cel de piață.

În urma a 19 percheziții efectuate de către Procurorii Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) și ofițerii Inspectoratului Național de Investigație (INI), la diferite locații utilizate de făptuitori au fost depistate și ridicate peste 4 000 de implanturi și articole pentru proteze dentare în sumă de peste 6 000 000 de lei, bani în valută națională și străină în valoare totală de circa 1 151 000 lei.

Totodată, procurorii PCCOCS au reținut 6 membri ai grupării criminale originari din Republica Moldova, care își recunosc vina și colaborează cu organul de urmărire penală” [10].

Analizând infracțiunea vizată, conform practicii judiciare în cauzele referitoare la contrabandă, putem menționa că „în contextul alin. (1) art. 248 CP, valoarea exprimată în bani a mărfurilor, obiectelor și altor valori cunoaște atât o limită inferioară, cât și o limită superioară. Astfel, valoarea exprimată în bani a obiectului material sau imaterial al infracțiunii de contrabandă, în varianta-tip, se situează între extremele: 20 și 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul comiterii infracțiunii. Dacă valoarea exprimată în bani a obiectului material sau imaterial al infracțiunii de contrabandă va depăși 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul comiterii infracțiunii, la calificare, se va reține lit. d) alin. (5) art. 248 CP” [9].

Făptuitorul este dominat de dorința survenirii unor anumitor profituri de pe urma faptei date. Previziunea consecințelor prejudiciabile la săvârșirea contrabandei se exprimă prin faptul că subiectul conștientizează caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale și prevede consecințele lor dăunătoare. Recurgând la diverse mijloace și metode de mascare a activității sale infracționale, subiectul faptei își manifestă liber dorința de a ignora cerințele legii. Înainte de a purcede nemijlocit la comiterea faptei, făptuitorul își pregătește din timp planul acțiunilor sale, precum ar fi: procurarea mărfurilor, obiectelor și altor valori pentru a fi expediate în mod nelegitim peste frontiera de stat; confecționarea, amenajarea sau instalarea locurilor speciale de tănuire a obiectelor de contrabandă etc. Un aspect important la săvârșirea faptei de contrabandă prin introducerea în țară a oricăror obiecte sau mărfuri îl constituie faptul că totalitatea acțiunilor premergătoare de comitere a acesteia se petrec pe teritoriul statului vecin sau al unui alt stat străin. În practica judiciară se constată că odată ce făptuitorul a ajuns în punctul de trecere a frontierei de stat, tănuite de controlul vamal sunt considerate următoarele:

- obiectele și mărfurile care sunt indicate în declarația vamală sau documentele de însoțire a mărfurilor, nefiind însă prezentate controlului vamal de către persoana care este obligată să le prezinte, chiar dacă aceste obiecte n-au fost mascate;
- obiectele și marfa trecute peste frontieră prin aplicarea diferitor metode de mascare sau tănuire, inclusiv în unitățile de transport ori prin alte metode;
- obiectele și mărfurile prezentate controlului vamal ca bunuri ce aparțin persoanei care trece frontiera, însă în realitate aparțin altor persoane, fiind transportate peste frontieră la rugămintea acestora;
- obiectele și mărfurile interzise pentru expedierea în coletele poștale și indicate sub o altă denumire.

Așadar, analizând acțiunile date, la delimitarea contrabandei de alte fapte ilicite este necesară cunoașterea analizei juridice a semnelor componente care formează această componentă de infracțiune. Ceea ce presupune o promptă intervenție a organelor de drept și o metodică de cercetare eficientă și efectivă la zădărnicierea planurilor făptuitorilor și descoperirea acestor ilegalități.

Prin caracterul său transnațional, contrabanda există în fiecare țară, aceasta având o abordare și încadrare juridică esențială în textul normelor legislative al statului respectiv. Spre exemplu, în România, aceasta „apare tot mai des și în ipoteza de variantă a crimei organizate, cu o notă specifică a pericolului social, întrucât se poate săvârși de participanți constituiți în grupuri infracționale organizate, care pot avea relații de cooperare ilicită transnațională, planificată pe termen lung, motivată de dorința de profit, sau chiar de putere, care include, de multe ori, și un potențial substanțial de violență, de fraudă, de corupție etc., adică o cascadă de consecințe pe cât de nedorite, pe atât de periculoase” [2, p. 165].

Procesul acțiunilor de contrabandă este în permanentă creștere, în special ceea ce ține de contrabanda cu țigări. În acest moment pe teritoriul Republicii Moldova trece una din rutele neoficiale ale contrabandei de tranzit Ucraina-Moldova-România, pachetele de țigări sunt ascunse în diverse ascunzișuri și porțiuni retrase ale mijloacelor de transport care sunt puțin vizibile cu ochiul liber. Destinația aces-

tor pachete sunt orașele din România unde costul unui pachet de țigări este de 3-4 ori mai mare decât în Republica Moldova. Cea mai recentă „*captură*” din partea organelor de drept a așa-zisei *rute neoficiale a contrabandei* a avut loc la 29 martie 2018, atunci când „șase persoane suspectate de contrabandă cu țigări aduse din Ucraina și Republica Moldova au fost reținute, în urma unor percheziții efectuate de polițiștii specializați în combaterea *criminalității organizate, sub coordonarea procurorilor de la Serviciul Teritorial Iași al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT)*.”

Cele 25 de percheziții au vizat destructurarea unei grupări infracționale, bănuită de contrabandă cu produse din tutun pe raza județului Iași.

„Din cercetările efectuate până în prezent (10.04.2018) au rezultat indicii că gruparea infracțională ar fi fost coordonată de lideri în jurul cărora ar fi acționat ceilalți membri, fiecare potrivit locului și rolului avut în cadrul grupării. Între membrii grupării ar fi existat, de regulă, relații familiale sau de afinitate».

În urma perchezițiilor efectuate au fost ridicate 233 220 de țigarete provenite din Ucraina și Republica Moldova, sume de bani în lei și euro care ar proveni din comercializarea produselor de contrabandă, telefoane mobile, documente și două autoturisme care ar fi fost folosite la tranzacțiile cu țigarete” [11].

Contrabanda cu țigări, pentru moment, este cea mai răspândită faptă transnațională. De obicei aceasta este săvârșită de cel puțin două sau mai multe persoane, care „în comparație cu aceeași faptă comisă de o singură persoană, se caracterizează printr-un grad de pericol social mai înalt, exprimat prin faptul că persoanele care pentru comiterea contrabandei își unesc eforturile, în unele situații creând chiar și grupuri organizate, urmăresc un scop infracțional: trecerea ilegală peste frontiera vamală a statului a mărfurilor, încărcăturilor, valorilor, a mijloacelor de transport, și această unire nu numai că înlesnește comiterea infracțiunii, ci contribuie și la ștergerea calificată a urmelor, a dovezilor de comitere a ei. Totodată, contrabanda comisă de două sau mai multe persoane, de regulă, este comisă și în proporții deosebit de mari, provocând daune materiale esențiale nu numai bugetului statului, ci și intereselor legale ale subiecților activității economice externe a Republicii Moldova” [4, p. 10].

Cea mai răsunătoare și „*costisitoare*” deconspirare a unei activități transnaționale specializată în contrabandă cu țigări a fost identificată la mijlocul lunii martie 2018. Atunci când „*12 indivizi membri ai unei grupări criminale organizate au fost reținuți pentru fabricarea și vânzarea ilegală a țigărilor în țările Uniunii Europene. Potrivit procurorilor de la Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS), infractorii, cetățeni ai Moldovei, Ucrainei, Poloniei, României și Georgiei, au creat o schemă de racolare a persoanelor cu studii în domeniul tutungeriei, foști angajați ai Tutun-CTC, care monitorizau procesul de instalare a utilajelor destinate producerii și ambalării țigărilor.*

Vitalie Busuioc, șeful adjunct al PCCOCS, menționa că „persoanele care erau racolate și urmau să efectueze anumite lucrări la fabricile respective, la o distanță de sute de kilometri de la locul amplasării acestor fabrici, erau legați la ochi pentru a nu vedea căile de acces la aceste fabrici”.

Uzina clandestină activă în regiunea Cernăuți din Ucraina, care oficial era un atelier de reparații. Acolo au fost depistate echipamente pentru fabricarea țigărilor; 50 de cutii de produse de tutungerie și o tonă jumătate de tutun netratat.

***Aleksandr Rosinski**, șeful de direcție a Serviciului de Grăniceri din Ucraina, a specificat că „în iulie 2017, în orașul Cernăuți a fost lichidată o afacere ilegală cu produse de tutungerie, pe care au creat-o indivizii la începutul anului trecut. În uzină se produceau țigări fără filtru, inclusiv țigări „Astra”, care se fabrică și la Chișinău”.*

O fabrică ilegală a fost descoperită și în orașul Wloclawek din Polonia.

***Ion Iachimov**, șeful Inspectoratului Național de Investigații al IGP al MAI a RM, a precizat că „au fost ridicate 4 milioane de țigarete, la prețuri de peste un milion de euro, la fel materie primă în cantitate de peste două tone. În urma perchezițiilor au fost depistate droguri, metanfitamină, pastile ecstasy și mai multe pachete cu marijuana, dar și arme și muniții».*

Activitatea acestei uzine a adus statului polonez prejudicii de peste 25 de milioane de euro.

***Adam Mroz**, șeful Poliției de Frontieră al Poloniei, a reiterat că „dosarul a fost inițiat în urma unei informații operative de la omologii din Moldova. La 13 martie 2018 au fost reținute opt persoane, membri ai unui grup criminal organizat. Indivizii au fost acuzați că au fabricat 96 de milioane de țigări contrafăcute”.*

Cei 12 infractori cu vârsta cuprinsă între 32 și 53 de ani, inclusiv patru moldoveni, sunt cercetați penal pe teritoriul Ucrainei, Moldovei și Poloniei” [12].

Astăzi, contrabanda cu țigări este una dintre cele mai dezvoltate laturi ale criminalității transnaționale, care afectează în mod direct economia națională a țării. Aceasta nu poate fi concepută și realizată fără participarea afaceriștilor – cetățeni a cel puțin două state. Autorul Rostislav Sobiețki menționează că „problematika contrabandei are tangență direct cu problematica securității statului, iar tendințele negative se manifestă astfel încât nefiind curmate la faza inițială, pot provoca consecințe neprevăzute pentru întreaga societate, ...iar însemnătatea eficienței luptei cu contrabanda, eschivarea de la achitarea plăților vamale, scoaterea ilegală a capitalului din Republica Moldova sub masca desfășurării operațiunilor de import-export și financiare, cu spălare de bani – actualmente este greu de supraapreciat” [6, p. 51].

Concluzie. În final, putem reitera că dacă făptuitorul încearcă să treacă peste frontiera vamală a Republicii Moldova unele mărfuri, obiecte sau alte valori prin nedeclararea acestora; ori dacă subiectul prezintă documente neautentice și se eschivează de la plata plăților vamale corespunzătoare, fapta respectivă trebuie calificată doar potrivit unei norme juridice prevăzute în conținutul art. 248 CPRM și în nici un caz conform art. 149 CPRM. Odată cu adoptarea noului Cod penal al Republicii Moldova și incriminarea la Capitolul X, art. 248 a infracțiunii de contrabandă, rezultă că legiuitorul a plasat pe prim-plan inviolabilitatea securității vamale, iar norma respectivă are menirea de a proteja și realiza acest scop.

După cum am observat, în urma analizei tezelor enunțate mai sus, contrabanda reprezintă o faptă transnațională, care atentează în mod direct la securitatea economică a statului și la un grup comun de relații sociale inerente activității

din sfera vamală. Așadar, pentru neadmiterea încălcării legislației vamale, și în special latura care se referă nemijlocit la traversarea frontierei Republicii Moldova și contracararea faptelor de contrabandă, este necesar de a fi întreprins un control vamal riguros și detaliat, în special asupra mijloacelor de transport. În asemenea circumstanțe, va avea loc preîntâmpinarea prin deconspirare a faptei date și sancționării persoanelor care se fac vinovate de acțiunile respective.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Convenția internațională privind asistența administrativă reciprocă pentru prevenirea, investigarea și reprimarea infracțiunilor vamale, încheiată la Nairobi la 9 iunie 1977. Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.275-XV din 21 iunie 2001 // Monitorul Oficial nr. 78 din 12 iulie 2001, în vigoare pentru Republica Moldova din 21 iunie 2001. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”.

2. Corlăteanu Sorin, Reflecții în legătură cu infracțiunea de contrabandă, În: Revista DREPTUL, București, nr.8, 2009.

3. Maimescu Sava, Obiectul material al contrabandei ca obiect de atentare asupra securității publice a statului, În: Revista națională de drept, nr.1, 2005.

4. Maimescu Sava, Contrabanda comisă în circumstanțe agravante pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, Chișinău, Ed. Estetini (F. E. -P. „Tipografia Centrală”), 2016.

5. Lacusta Natalia, Elemente de drept penal comparat n materia infrațiunii de contrabandă, În: Legea și viața, nr. 7, 2012.

6. Sobietki Rostislav, Contrabanda: aspecte juridico-penale, Studiu monografic, Chișinău, Ed. Totex Lux, 2013.

7. Tănase Alexandru ș.a., COMPENDIU al jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova (1995-2017), București, Ed. Wolters Kluwer, 2017.

8. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.24 din 09.10.2014 privind controlul constituționalității Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, și a Legii nr.112 din 2 iulie 2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere.

9. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.40 din 18 decembrie 2017, de modificare și completare a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 5 din 24.12.2010 „Privind practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăților vamale și contravențiile vamale”.

10. http://www.realitatea.md/pccocs-i-ini-implanturi-i-proteze-dentare-in-suma-de-pesto-ase-milioane-de-lei-introduse-in-rm_75871.html (vizualizat la 22.04.2018).

11. https://www.publika.md/iasi-suspecti-de-contrabanda-cu-tigari-aduse-din-ucraina-si-moldova-retinuti-de-diicot_3000551.html (vizualizat la 11.04.2018).

12. https://www.publika.md/moldoveni-membrii-unei-grupari-specializate-in-contrabanda-cu-tigari-au-prejudiciat-bugetul-poloniei-cu-25-de-milioane-de-euro_3000434.html (vizualizat la 14.04.2018).